

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УКРАЇНСЬКИХ ЗВО

Пшенична М.В.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів та обліку
Інституту економіки та менеджменту
ЗВО «Відкритий міжнародний університет
розвитку людини «Україна»
м. Київ, Україна*

Докорінні технологічні зміни й динамічний цифровий розвиток усіх сфер суспільної діяльності в 10-х роках ХХІ століття радикально змінили підходи до організації та концептуальної будови глобальної системи знань. Так, рішення німецького уряду щодо вдосконалення промисловості, зокрема мануфактурного сектору, шляхом імплементації сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, ознаменувало собою початок Четвертої промислової революції (Industry 4.0), концепція якої була представлена в 2011 році на Ганноверському виставковому заході в Німеччині. Саме в глобальній зміні парадигми розвитку бізнесу і промисловості провідні вчені [4, с. 29] вбачають старт нової ери еволюції професійної освіти, яка мала стати релевантною зміненим потребам і вимогам ринку, що став цифровим і діджиталізованим.

В свою чергу внутрішні потреби освітньої галузі (зростаюча популярність дуальної освіти, потреба в перенавчанні та актуалізації знань дорослих, реалізація концепції «навчання впродовж життя» (life-long learning), необхідність оновлення освітніх програм і осучаснення їх складових) вимагали впровадження нових, більш гнучких, студентоцентризованих, але при цьому комплексних рішень по оцифруванню освітнього процесу [3]. І варто зауважити, що цей початковий досвід став вкрай важливим в умовах подальшого переходу до вимушеного дистанційного навчання, спричиненого пандемією COVID-19 та активною фазою військового конфлікту на території України [4, с. 75].

На превеликий жаль, кількість осіб з інвалідністю за 18 місяців повномасштабної війни в Україні збільшилася майже на 10% (300 тис. осіб) порівняно з показниками на 01.02.2022 року і продовжує зростати

щодня. Таким чином, пріоритетним стратегічним завданням для вітчизняної системи освіти, реалізація якого вимагає невідкладних оперативних дій вже зараз, є забезпечення готовності освітніх інституцій на високому рівні впроваджувати кращі стандарти безбар'єрного середовища для здобувачів з інвалідністю.

В загальному розумінні інклюзивність освітнього процесу має базуватися на трьох стрижневих складових: фізичній доступності (архітектурній), кадровій компетентності (корекційно-педагогічній обізнаності професорсько-викладацького складу про ефективні принципи взаємодії та співпраці зі здобувачами з різними нозологіями), а також програмній (цифровій) забезпеченості навчального продукту, що дозволяє здобувачам з особливими освітніми потребами опанувати матеріал в тому темпі й обсязі, що відповідає їх психо-фізіологічним спроможностям. При чому останні дві складові інклюзії в освіті надзвичайно тісно взаємопов'язані [1].

Так, трендовий аналіз використання цифрових технологій в навчально-виховному процесі українських ЗВО наразі дозволяє виокремити наступні форми забезпечення діджиталізації освітніх послуг:

- наявність платформ дистанційного навчання та систем управління навчанням (MLS);

- різноманіття електронних навчальних курсів як в рамках формальної, так і інформальної освіти для підвищення експертності в професійній діяльності здобувачів;

- широке використання мультимедійних матеріалів, електронних підручників, віртуальних бібліотек та інших цифрових рішень для навчання та досліджень, що є винятково зручним для осіб з особливими освітніми потребами;

- організація віртуальних вебінарів, конференцій, форумів та інших науково-практичних заходів у режимі онлайн;

- впровадження інтерактивних технологій на заняттях: інтерактивних дошок, засобів віртуальної та доповненої реальності, цифрових симуляцій, геймінгу, онлайн-голосувань і тестувань для проведення діагностичних і підсумкових робіт, а також для реалізації іммерсивних досліджень;

- автоматизація процесу отримання завдань, аналітики, оцінювань в рамках електронних систем, що дозволяють відстежувати прогрес і ступінь виконання індивідуальної освітньої траєкторії здобувачем з інвалідністю;

- забезпечення синхронної та асинхронної форми проходження матеріалу, застосування інформаційно-комунікативних каналів зв'язку з викладачем для консультування та взаємодії, що дозволяє створювати персоналізовані формати навчання.

Таким чином, використання цифрових технологій в освітньому процесі ЗВО забезпечує рівну доступність знань для всіх груп здобувачів освіти, підвищує адаптивність педагогічних підходів для осіб з особливими потребами та сприяє їх інклюзії в студентському середовищі [2].

Однак, варто зауважити, що цифровізація освіти має не просто забезпечити кількісну наявність оцифрованих навчально-методичних матеріалів, але й відповідати якісним критеріям їх підготовки і подання, що враховують потреби здобувачів з інвалідністю, а саме: розробка версій сайту й програмного забезпечення з наявністю версії для осіб з порушенням зору; наявність чіткого й виразного аудіального контенту для осіб з порушенням слуху; текстовий супровід до використовуваних візуальних зображень, що може бути зчитане скрін-рідерами здобувачів з порушенням зору; врахування шрифтів, кольорової гами, яскравості і контрастності візуальних матеріалів; урізноманітнення доступних для здобувачів форм подання матеріалів (особі з біонічним протезом має бути доступна функція запису аудіовідповіді замість набору тексту, тоді як для німої особи – письмові формати подання виконаних робіт); врахування складності навчального навантаження для нормотипових здобувачів та здобувачів з інвалідністю тощо.

Отже, не викликає сумнівів той факт, що якість використовуваних в освітньому процесі цифрових технологій прямо залежить від рівня цифрової компетентності та педагогічної майстерності професорсько-викладацького складу навчального закладу, рівня обізнаності й наявності навичок організації роботи зі здобувачами з інвалідністю. Лише реалізація коректного підходу до використання цифрових технологій, заснованого на врахуванні потреб осіб з різними нозологіями, може забезпечити безбар'єрність, доступність, ефективність освітнього процесу для всіх, стати запорукою набуття здобувачами з інвалідністю широкого кола професійних навичок та компетенцій, потрібних прогресивному ринку праці, що зазнає суттєвих змін під впливом глобальної діджиталізації процесів.

Підвищення рівня адаптивності цифрових технологій до потреб інклюзивності є актуальним завданням вітчизняної системи освіти, що набуває виняткової значущості в умовах триваючих бойових дій на території України.

Список використаних джерел:

1. Афузова Г.В. Вища освіта в контексті Європейських цінностей різноманітності та інклюзії. *Вища освіта України*. 2021. № 3. С. 67–74.
2. Колеснікова І.В. Цифровізація освітнього процесу в закладі післядипломної педагогічної освіти. *Науковий часопис Нац. пед. ун-т імені*

М.П. Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки: реалії та перспективи, 2020. Випуск 78. С. 117–120.

3. Криклій О.А. Концепція цифрової інклюзії. Сутність, фактори, елементи. *Економічні горизонти*. 2022. Випуск 3 (21). С. 62–71.

4. Цифрові технології в освіті: сучасний досвід, проблеми та перспективи : монографія / Т.А. Васильєва та ін. ; за заг. ред. д-рки екон. наук, проф. Т.А. Васильєвої, д-ра екон. наук, проф. Ю.М. Петрушенка. Суми : Сумський державний університет, 2022. 150 с.